

KANDIDAT

XXXXXX

PRØVE

JUS1211 1 Privatrett II

Emnekode	JUS1211
Vurderingsform	Hjemmeeksamen
Starttid	31.05.2021 06:45
Sluttid	31.05.2021 13:30
Sensurfrist	20.06.2021 21:59
PDF opprettet	27.02.2022 18:53

Seksjon 1

Oppgave	Tittel	Oppgavetype
1	Informasjonsdokument	Informasjon eller ressurser

Seksjon 2

Oppgave	Tittel	Oppgavetype
----------------	---------------	--------------------

1	Svarfelt	Langsvar
---	----------	----------

JUS1211 Privatrett II - Vår 2021

Marte Kirkerud og Peder Ås giftet seg i 2010. Marte hadde datteren, Kristin, som var født i 2000, fra et tidligere forhold. Sammen fikk Peder og Marte tvillingene Lukas og Emma, som ble født i 2012.

Før Peder og Marte giftet seg, hadde Marte arvet landstedet "Havblikk" i Lilleviks skjærgård. Det var en flott eiendom med strandlinje. I 2010 var eiendommen, som var gjeldfri, verdt 10 millioner kroner. Rett før de giftet seg, hadde Peder og Marte kjøpt en leilighet i Lillevik sentrum. Leiligheten, som ble kjøpt for lånte midler, var verdt 4 millioner da Peder og Marte giftet seg.

Marte var i restaurantbransjen. Hun hadde drevet flere restauranter. Hun hadde også opplevd konkurser. For å unngå at familieøkonomien skulle lide hvis Martes restaurant gikk konkurs, bestemte Marte og Peder i forbindelse med ekteskapsinngåelsen seg for å avtale at de skulle ha fullstendig særeie. Hvis Marte døde først, skulle imidlertid særeiet bli felleseie, jf. ekteskapsloven § 42 tredje ledd. Det ble fylt ut et ektepaktskjema hos advokat Tastad. Det var i ektepakten bestemt at leiligheten i Lillevik skulle være Peders særeie. For sikkerhets skyld ble det krysset av for at overføringen fra Marte til Peder av Martes andel av leiligheten innebar en gave, men Marte skulle også overta ansvaret for gjelden på leiligheten. I ektepaktskjemaets side 3 ble det også bestemt at Martes særkullsdatter, Kristin, skulle få rett til båtplass i naustet på Havblikk ved Martes død. Dokumentet ble ikke underskrevet hos advokaten.

Ektefellene tok med seg dokumentet ned til Martes restaurant for å få Martes ansatte, Vicky og Robban, til å undertegne som vitner. Vicky satte seg ned ved et bord sammen med Marte og Peder. Marte og Peder undertegnet dokumentet. Vicky leste gjennom dokumentet og undertegnet. Robban var forsinket, og hadde ennå ikke kommet til restauranten. Vicky måtte hjem til familien. Hun kunne ikke lenger vente på Robban. Like etter at Vicky hadde gått, kom Robban. Han leste dokumentet og fikk bekreftet at det var Peder og Martes underskrifter. Robban skrev under. For å feire at de hadde ordnet opp i økonomien drakk Marte, Peder og Robban en flaske champagne.

Våren 2021 ble Marte rammet av et lungevirus. Marte, som hadde svake lunger, tålte ikke denne påkjenningen. Hun døde i april 2021.

Etter Martes død oppsto det flere tvister. Peder ønsket å sitte i uskifte. Martes særkullsdatter, Kristin, ville ikke samtykke i uskifte. Hun krevde sin arv straks.

Kristin hevdet at ektepakten mellom Peder og Marte var ugyldig på grunn av måten den var blitt til på. Etter Kristins syn tilfredsstilte den ikke formkravene for ektepakt. Uavhengig av om ektepakten var formgyldig krevde Kristin skjevdeling i skifteoppgjøret av verdien av Havblikk, som ved Martes død var verdt 15 millioner.

Peder hevdet at ektepakten var gyldig. Det var etter hans syn ingenting i veien med måten den var blitt til på. Peder hevdet uansett at bestemmelsen om Kristins båttrett måtte bortfalle. For det første mente Peder at retten til båtplass ikke kunne avtales ved ektepakt. For det andre hevdet Peder at bestemmelsen om båtplass var en testamentarisk disposisjon, og at vitnene hadde undertegnet på en ektepakt, ikke et testament. De kunne derfor ikke vite at det var et testament. For det tredje mente Peder at hele dokumentet var en enhet, og at man ikke kunne opprettholde båttretten hvis resten av innholdet var ugyldig. Kristin bestred Peders anførsler.

Peder motsatte seg også Kristins krav om skjevdeling. Når ektefellene hadde avtalt særeie i live felleseie ved død, var dette gjort nettopp for at de ønsket likedeling ved død. Det ville da, hevdet han, være meningsløst om den største verdiposten i boet skulle kunne skjevdeles. En skjevdeling i dette tilfellet ville dessuten være åpenbart urimelig, hevdet Peder. Han ville sitte igjen med lite dersom verdien av landstedet skulle skjevdeles. Peder mente dessuten at Kristin uansett ikke kunne kreve skjevdelte større verdier enn det Havblikk var verdt ved ekteskapsinngåelsen.

Ved Martes død hadde ektefellene følgende verdier. Martes landsted var verdt 15 millioner. Leiligheten i Lillevik var verdt 6 millioner, men det var et lån på den som utgjorde 2 millioner. Martes restaurant var verdt 1 million kroner. Innbo og løsøre hadde bare affeksjonsverdi.

Drøft og avgjør de rettslige spørsmålene som oppgaven reiser.

1 Svarfelt

Skriv ditt svar her

Denne tvisten står mellom Peder Ås (heretter Peder) og Marte Kirkerud (heretter Marte) sin livsarving Kristin.

Denne oppgaven reiser flere tvister. Nedenfor er disse behandlet i rekkefølgen de oppstår.

TVIST 1: GYLDIGHET AV EKTEPAKTEN

Kristin hevder at ektepakten mellom Peder og Marte ikke tilfredsstilte formkravene for ektepakt, og derav ugyldig.

Peder hevdet at ektepakten var gyldig.

Ektefeller har frihet til å inngå avtaler om formuesordningen i tråd med bestemmelsene i ekteskapsloven (el.) kapittel 9. Slike avtaler må imidlertid være i samsvar med kravene til ektepakts form for å være gyldige. Dersom kravene til ektepakten er oppfylt, er den «*bindende for ektefellene selv og deres arvinger*», jf. el. § 54 tredje ledd.

Formkravene til ektepakten følger av el. § 54.

Spørsmålet blir om ektepakten mellom Peder og Marte tilfredsstilte formkravene for ektepakt etter el. § 54.

Etter første ledd at ektepakt må inngås «*skriftlig*» samt underskrevet av begge ektefeller «*samtidig i nærvær av to vitner*».

Loven setter krav til at vitnene skal være noen som «*begge ektefeller har godtatt*», at de er «*til stede sammen og vet at det er en ektepakt som skal inngås*» når de skal «*underskrive (...) eller vedkjenne seg sin tidligere underskrift*». Det følger også et krav om at vitnene underskrive ektepakten «*mens ektefellene er til stede*».

Vitnene må etter annet ledd være «*myndige og ved full sans og samling*», og etter første ledd skal også vitnene underskrive ektepakten «*mens ektefellene er til stede*».

Det synes her klart at kravet til skriftlighet er møtt. Jeg finner heller ingen holdepunkter i faktum som tilsier at kravene til vitnene ikke er møtt.

Det springende punktet i denne saken blir dermed om kravene til underskrift er møtt.

Det følger tydelig av faktum at vitnene ikke var til stede samtidig da Peder og Marte underskrev ektepakten.

Det følger klart av el. § 54 første ledd annet punktum at et krav om at «*ektefellene må samtidig i nærvær av to vitner (...) som er til stede sammen*» underskrive eller vedkjenne sin underskrift.

Kravet om underskrift samtidig i nærvær av to vitner er ikke møtt.

Konklusjon: ektepakten mellom Peder og Marte tilfredsstillter ikke formkravene for ektepakt

Subsidiært:

Subsidiært kan det etter faktum også problematiseres at vitnene heller ikke var tid stedet samtidig mens de underskrev, samt det faktum at vitnene er Martes ansatte.

Det føler imidlertid tydelig av el. § 54 et kravet om at vitnene må være til stede samtidig når ektefellene underskriver ektepakten, og dersom dette kravet også gjaldt for vitnenes underskrift, ville det fremgått tydelig av ordlyden.

Det kan også stilles spørsmål ved om Peders ansatte kan ha vært inhabil som ektepakts vitner. Det er likevel klart at det ikke stilles samme habilitetskrav for ektepakt som for testament, da dette ellers ville det fremgått tydelig av ordlyden.

TVIST 2: PEDERS RETT TIL USKIFTE

Peder ønsket å sitte i uskifte. Martes særkullsdatter, Kristin, ville ikke samtykke i uskifte. Hun krevde sin arv straks.

Hovedregelen om en ektefelles rett til å sitte i uskifte er regulert i arveloven (al.) § 14.

Det følger imidlertid et unntak etter al. § 15. Denne bestemmelsen regulerer det tilfeller der den avdøde etterlater seg særkullsbarn.

Det følger herav at den lengstlevende ektefellen har rett til uskifte med arvelaterens særskilte livsarving «*bare hvis denne arvingen samtykker*», jf. al. § 15 første ledd første punktum.

I vår sak følger det klart at faktum at Kristin ikke samtykker til uskifte.

Kristin kan kreve sin arv straks etter al. § 15.

Det følger imidlertid av al. § 16 at «*[s]elv om noen arvinger kan kreve arv, mister ikke den lengstlevende ektefellen retten til uskifte med andre arvinger*».

Peder har rett til å sitte i uskifte «*med andre arvinger*» etter al. § 16.

Konklusjonen: Peder har en rett til delvis uskifte etter al. § 16, men Kristin kan kreve sin arv straks etter al. § 15.

TVIST 3: SKJEVDELING AV «HAVBLIKK»

Denne tvisten reiser i hovedsak tre anførsler.

Først krever Kristin uavhengig av om ektepakten var formgyldig, skjevdeling av verdien av

Havblikk. Peder motsetter seg dette, og hevder at avtalen om særeie i live felleseie ved død,

var gjort nettopp for at de ønsket likedeling ved død, og at det derav ville være «meningsløst om den største verdiposten i boet skulle kunne skjevdeles».

For det andre krever Kristin skjevdeling av «Havblikk» verdi ved Martes død, som var 15 millioner. Peder hevder at Kristin ikke kunne kreve skjevdelt større verdier enn det «Havblikk» var verdt ved ekteskapsinngåelsen.

For det tredje hevder Peder at skjevdelingen ville være åpenbart urimelig, da han ville sitte igjen med lite dersom verdien av landstedet skulle skjevdeles.

Jeg velger å ta for meg anførselene separat nedenfor.

3. 1 Rett til skjevdeling:

Kristin krever skjevdeling av verdien av «Havblikk», Peder motsetter seg dette.

Skjevdeling - hovedregelen:

Utgangspunktet ved delingen av ektefellers felleseie, er likedeling, jf. el. § 58 første ledd første pkt. Et unntak fra dette er retten til skjevdeling, som fremgår av el. § 59.

Etter el. § 59 kan en ektefelle kreve å holde utenfor deling «*verdien av formue*» dersom to kumulative vilkår er oppfylt.

For det første må verdien må stamme fra midler som ektefellen hadde «*da ekteskapet ble inngått*», eller senere har ervervet ved «*arv*» eller «*gave fra andre enn ektefellen*», jf. el. § 59 første ledd. For det andre må denne verdien «*klart*» kunne føres tilbake til disse midlene, jf. § 59 første ledd. Skjevdelingsregelens formål er at kun midler som stammer fra innsats under ekteskapet skal være gjenstand for likedeling.

Begge krav synes i vår tilfelle klart møtt, da Marte arvet «Havblikk» før «*ekteskapet ble inngått*», og det ikke er holdepunkter som tilsier noe annet enn at verdien «*klart*» kan føres tilbake til disse midlene, jf. § 59 første ledd.

Tolking av ektepakten:

Peders hevder imidlertid at avtalen om særeie i live felleseie ved død, var gjort for at de ønsket likedeling ved død, og at det derav ville være «meningsløst om den største verdiposten i boet skulle kunne skjevdeles».

Selv om avtalen skulle tilsi et ønske likedeling ved død, medfører ikke dette automatisk at verdier ektefellene hadde «*da ekteskapet ble inngått*» avskjæres fra retten til skjevdeling.

Ektefellene har imidlertid mulighet til å avtale at skjevdelingsregelen i § 59 første og tredje ledd ikke skal gjelde. Etter el. § 44 kan ektefeller kan ved ektepakt avtale at «*reglene om skjevdeling i § 59 første og/eller tredje ledd ikke skal gjelde ved et senere skifteoppgjør*», jf. el. § 44 første ledd. Videre kan avtalen også «*begrenses til å gjelde ved oppgjør etter en av ektefellenes eller en bestemt av ektefellenes død*», jf. el. § 44 tredje ledd.

Jeg finner ingen holdepunkter i faktum for at dette fremgikk av Peder og Marte sin ektepakt.

Innfortolkning av el. § 44:

Spørsmålet blir dermed om ektepakten kan fortolkes slik at regelen i el. § 44 kommer til anvendelse.

Spørsmålet om tolkning av ektepakt er behandlet av Høyesterett i dommen innatt Rt. 2008 s. 769. I dommen tas det stilling til et krev om skjevdeling, der den ene ektefellen hadde mottatt en pengegave av sine foreldre som var benyttet til å nedbetale gjeld på ektefellens felles bolig. Dommen er likevel relevant i vår tilfelle da førstvoterende kommer med prinsipielle uttalelser vedrørende tolkning av ektepakt.

Førstvoterende uttaler her vedrørende lovens krav til ektepakts form, at dens strenge krav må tilsi at det *«ikke kan være avgjørende hva partene må ha uttalt muntlig eller skriftlig i andre sammenhenger, så lenge unntaket ikke er forankret i ektepakten»* (avsnitt 50). Videre understrekes det at *«lovens formkrav peker i retning av at et slikt avkall må følge av selve ektepakten»* (avsnitt 50).

Førstvoterende peker også på at å skulle tolke basert på partenes forutsetninger *«vil ofte bero på vanskelige bevisvurderinger, noe som igjen lett kan gi grunnlag for konflikt»* (avsnitt 50).

Terskelen for å kunne innfortolke er således høy. Det må altså være klare holdepunkter for å vike fra, eller innfortolke, noe som ikke eksplisitt er forankret i ektepakten.

Utgangspunktet for all avtaletolkning er å klarlegge om det foreligger en felles partsforståelse, jf. blant annet HR-2016-1447-A og Rt. 2002 s. 1155. Sentrale tolkningsmomenter i rettspraksis er blant annet avtalens ordlyd, avtalens bakgrunn og formål, forholdet mellom partene, situasjonen ved avtaleinngåelsen og etterfølgende opptreden, jf. blant annet HR-2016-1447-A og Rt. 1995 s. 543.

Det fremgår av faktum at ektepakten formålet med ektepakten var at *«familieøkonomien [ikke] skulle lide hvis Martes restaurant gikk konkurs»*. Sett i lys av ordningen om *«særeie i livet, felleseie ved død»* peker imidlertid i rettingen av at Marte ønsket å sikre Peder, og familien, dersom hun gikk bort. I og med at *«Havblikk»* utgjorde størstedelen av hennes, kan dette tale for at også denne verdien skulle gå til likedeling.

Likevel må det legges vekt på avtalens ordlyd, og Martes valg i å eksplisitt nevne datterens rett til båtplass i avtalen. På en siden kan tolkes som at Marte ved å sikre datteren båtplass ikke kan ha antatt at hun også skulle skjevdele hytten. Det må det likevel kunne legges til grunn at dersom Marte ønsket at *«Havblikk»* skulle være unntatt fra skjevdeling, måtte dette fremkomme klart av ektepakten.

Det gjør seg også gjeldende særlige hensyn på familie- og arverettens område som tilsier varsomhet med å tolke slike avtaler innskrenkende eller utvidende.

I lys av den høye terskelen, synes det ikke her å være tilstrekkelige holdepunkter for å kunne innfortolke en anvendelse av el. § 44.

Peders anførsel om at avtalen ville være *«meningsløst om den største verdiposten i boet skulle kunne skjevdeles»*, kan i denne saken ikke føre frem.

Konklusjon: Kristin kan skjevdele verdien av *«Havblikk»*.

3.2 Verdien av skjevdelingskravet:

Kristin krever skjevdeling av «Havblikk» verdi ved Martes død, som var 15 millioner. Peder hevder at Kristin ikke kunne kreve skjevdele større verdier enn det «Havblikk» var verdt ved ekteskapsinngåelsen.

Etter el. § 59 kan en ektefelle kreve å holde utenfor deling «verdien av formue» fra midler som ektefellen hadde «da ekteskapet ble inngått». Ordlyden «verdien av formue» tyder på at det er nettoverdien som kan skjevdeles. Dette bekreftes i NOU 1987:30 s. 130, hvor det uttales at det som kan skjevdeles er «nettoverdien av midler man hadde da ekteskapet ble inngått».

Spørsmålet blir om Kristin kan skjevdele verdistigning på skjevdelingsmidler.

Det sies ikke noe uttrykkelig i § 59 om retten til å skjevdele verdistigning på skjevdelingsmidler. Av forarbeidene og rettspraksis fremgår det imidlertid at verdistigning som skyldes alminnelig prisstigning eller bruk av midler som ellers er unntatt fra deling kan kreves skjevdele, jf. NOU 1987:30 s. 83 og Rt. 2001 s. 1434.

I Rt. 2001 s. 1434 gjelder spørsmålet beregning av et skjevdelingskrav som gjaldt verdistigning på en boligeiendom, jf. el. § 59 første ledd. Boligeiendommen hadde her før ekteskapets inngåelse blitt delvis lånefinansiert. Selv om «Havblikk» i vår sak ikke var påheftet med lån, er dommen likevel relevant da den kommer med prinsipielle uttalelser vedrørende skjevdeling verdistigning som skyldes alminnelig prisstigning.

Førstvoterende uttaler her at «Etter min mening taler de beste grunner for å ta utgangspunkt i den del av verdistigningen som kan tilbakeføres til den forholdsmessige verdi ved ekteskapets inngåelse. Dette støttes for det første av skjevdelingsregelens formål: At en ektefelle skal kunne holde utenfor delingen verdier som kan tilbakeføres til verdier vedkommende brakte inn i ekteskapet» (side 1443).

Jeg finner ingen holdepunkter i faktum som tilsier at verdistigningen skyldes noe annet enn alminnelig prisstigning.

I vår sak synes det derimot klart at den nåværende verdien av «Havblikk» klart kan føres tilbake til «verdier som kan tilbakeføres til verdier vedkommende brakte inn i ekteskapet», jf. Rt. 2001 s. 1434 (side 1443).

Konklusjon: Kristin kan skjevdele verdistigning på skjevdelingsmidler, og det totale skjevdelingskravet blir på 15 millioner.

3. 3 Rimeligheten av skjevdelingskravet:

Peder hevder at skjevdelingen ville være åpenbart urimelig, da han ville sitte igjen med lite dersom verdien av landstedet skulle skjevdeles.

Etter el. § 59 annet ledd kan skjevdelingsretten begrenses. Dette unntaket kommer til anvendelse dersom skjevdeling etter første ledd fører til et «åpenbart urimelig» resultat.

Spørsmålet blir dermed om skjevdelingen av «Havblikk» fører til et «åpenbart urimelig» resultat.

I et slikt tilfelle kan retten helt eller delvis falle bort, jf. annet ledd første punktum. I denne

vurderingen skal det særlig legges vekt på «*ekteskapets varighet*» og «*ektefellenes innsats for familien*», jf. annet ledd annet punktum.

Ordlyden «*åpenbart urimelig*» tilsier at det er høy terskel for at unntaket i annet ledd kommer til anvendelse. Dette støttes i rettspraksis og forarbeidene, hvor annet ledd beskrives som en «*snever unntaksregel*», jf. Rt. 1999 s. 177 og Rt. 2002 s. 1596. I Rt. 2014 s. 1248 ble ektefellenes behov og økonomiske framtidsutsikter også vektlagt.

I Familieretten (8. utg.) beskriver Lødrup og Sverdrup at det ved vurderingen vil spørsmålet om «*hvor mye den andre ektefelle sitter igjen med (...) stå sentralt*» og den andre ektefellens økonomiske situasjon «*vil derfor måtte være gjenstand for en konkret vurdering*», side 279.

Det fremheves imidlertid at «*det ikke meningen at urimelighetsvurderingen skal være vesentlig annerledes enn etter el. § 46 og § 65, hvor loven begrenser seg til å bære tale om «urimelig»*», side 279.

I vurderingen av el. § 46 følger av rettspraksis en høy terskel for å sette til side en ektepakt som følge av urimelighet, jf. Rt. 1999 s. 718 og Rt. 2006 s. 833.

I dommen inntatt i Rt. 1999 s. 718 uttaler førstvoterende at dersom lemping skal skje etter el. § 46 «*må grunnvilkåret være at den ene ektefelle ved ekteskapets opphør blir urimelig dårlig stillet økonomisk sett*». Videre påpeker førstvoterende på at «*ved denne rimelighetsvurdering vil det særlig være ektefellens egen formue og inntektsevne som må vurderes*», side 723.

Høyesterett nevner også her hensynet til ektefellenes lojalitetsplikt. Førstvoterende uttaler at «*utgangspunktet for bedømmelsen er at ektefellene har en gjensidig lojalitetsplikt, og at kravene til oppriktighet og lojalitet er strengere enn i vanlige formuerettslige forhold, jf. Rt-1969901 og Rt-1970-561. B må imidlertid selv ha risikoen for en manglende forståelse av hva opprettelsen av en ektepakt innebærer med mindre A har opptrådt på en illojal måte, jf. Rt1990-1094*», side 725.

I vår sak har Marte og Peder vært gift i elleve år. De har felles barn og har også kjøpt en leilighet sammen, med et lån som de begge hefter for (forutsatt at ektepakten er ugyldig). I lys av ekteskapets lengde kan dette trekke i retning av at skjevdelingskravets størrelse kan anses «urimelig».

Ektefellene hadde ved Martes død følgende verdier, foruten Martes landsted - leiligheten i Lillevik var verdt 6 millioner, med et lån på den som utgjorde 2 millioner, samt Martes restaurant verdt 1 million kroner.

Forutsatt at ektepakten var gyldig ble også Martes andel av leiligheten overført til Peder som gave, men Marte skulle også overta ansvaret for gjelden på leiligheten. Peder sitter da igjen med en leilighet til 6 millioner kroner, samt halvparten av Martes restaurant, derav en verdi på 500 000 kroner. I det tilfelle en forutsetter at ektepakten er ugyldig, vil Peder likevel sitte igjen med halvparten av leilighetens nettoverdi, 2 millioner kroner samt halvparten av Martes restaurant, derav en verdi på 500 000 kroner.

Av faktum fremkommer få holdepunkter vedrørende Peders økonomiske situasjon ellers, men

Jeg velger å legge til grunn at han også har inntektsgivende arbeid og at det ikke foreligger andre forhold påvirker hans økonomiske situasjon ellers. Jeg finner heller ikke holdepunkter i faktum som tilsier at Marte har opptrådt på en illojal måte. Tvert imot har hun ønsket å sikre Peder dersom hun skulle gå konkurs, samt forsøkt å sikre han gjennom overføringen av leiligheten.

Et moment som likevel trekker i retning av at skjevdelingskravet burde reduseres er at Peder nå vil bli alenefar til tvillingene Lukas og Emma, som per 2021 enda bare er 9 år gamle. Ikke bare er det dyrt å skulle forsørge to barn som aleneforelder, men oppgaver som å hente på skolen, kjøring til fritidsaktiviteter og lignende kan også tenkes å gå utover Peders evne til å gjøre karriere samt prestere på jobb. Det må også kunne legges til grunn at to barn på 9 år som brått har mistet moren sin vil kreve ekstra oppmerksomhet og omsorg, noe som vil være en påkrevende oppgave som alenefar.

Kristin er per 2021 21 år gammel, men det er lite som tyder på at hun vil være en avlaster for Peder i oppdragelsen av Emma og Lukas. Som en 21 åring vil hun trolig flytte ut for å studere eller lignende.

Sett i lys av Peders situasjon synes skjevdelingen av «Havblikk» å utgjøre en et «*åpenbart urimelig*» resultat. Peder har likevel noe verdier i form av leilighetene og fra Martes restaurant, derav synes mest nærliggende at skjevdelingskravet delvis skal falle bort, jf. annet ledd første punktum.

Konklusjon: skjevdelingen av «Havblikk» fører til et «*åpenbart urimelig*» resultat, og kan delvis skal falle bort, jf. annet ledd første punktum.

TVIST 4: KRISTIN SIN BÅTRET

Peder hevder at Kristins båtrett må bortfalle, og reiser i den sammenheng hovedsakelig tre anførsler.

For det første mente Peder at retten til båt plass ikke kunne avtales ved ektepakt.

For det andre hevdet Peder at bestemmelsen om båt plass var en testamentarisk disposisjon, og at vitnene hadde undertegnet på en ektepakt, ikke et testament. De kunne derfor ikke vite at det var et testament.

For det tredje mente Peder at hele dokumentet var en enhet, og at man ikke kunne opprettholde båtretten hvis resten av innholdet var ugyldig.

Kristin bestred alle Peders anførsler.

Jeg behandler anførselene separat nedenfor.

4.1 Båt plass kan ikke avtales ved ektepakt:

Spørsmålet her er om retten til båt plass kan avtales ved ektepakt.

Jeg velger her å vise til tvist 1, der det følger at dersom kravene til ektepakten er oppfylt, er den «*bindende for ektefellene selv og deres arvinger*», jf. el. § 54 tredje ledd.

I Familieretten (8. utg.) beskriver Lødrup og Sverdrup kravene til ektepakt og testament

tidligere var noe forskjellige, og knyttet seg blant annet til kravet om at vitnene må være til stedet samtidig, side 216. Det fremheves at hensikten var *«i det vesentlige å likestille formkravene for ektepakter og testamenter (...) for at en ektepakt som inneholdt dødsdisposisjoner, ikke skulle bli ugyldig fordi testamentsformene ikke var overholdt»*, samt at *«et testament som materielt sett er en ektepakt»* skal få *«virkninger etter sitt innhold som ektepakt»*, side 216.

Peders anførsel om at ektepakten må finnes ugyldig da vitnende ikke visste at det var et testament, synes dermed ikke å kunne ha noen avgjørende vekt.

Det er også hevdet i juridisk teori at eieren av en fast eiendom må ved testament kunne gi eksempelvis naboen en veirett over eiendommen.

At Marte i ektepakt gir sin datter en rett til båt plass må derfor kunne opprettholdes.

Båt plassen kan dermed også avtales ved ektepakt dersom formkravene til testament er møtt.

Delkonklusjon: retten til båt plass kan avtales ved ektepakt.

4.2 Båt plass var en testamentarisk disposisjon:

En viktig forskjell er imidlertid kravene som stilles til vitnenes forhold til testator som kan gjøre en testasjon ugyldig etter al. § 44. Etter denne bestemmelsen kreves det en viss avstand mellom testator og vitnene.

Det følger imidlertid et unntak fra habilitetskravet, da disposisjonen likevel er gyldig *«når tilknytningen trolig ikke har hatt betydning for innholdet i testamentet»*, al. § 44 annet ledd tredje punktum

I vår sak har Marte og Peder tatt med dokumentet ned til Martes restaurant for å få Martes ansatte, Vicky og Robban, til å undertegne som vitner.

Det er derimot ingen holdepunkter i faktum som tilsier at Vicky og Robban sin tilknytning til Marte har hatt noe betydning for innholdet i ektepakten.

Videre er det også et spørsmålet vedrørende kravet til at vitnene må være til stedet samtidig.

Som nevnt ovenfor ble bestemmelsen i el. § 54 utformet på samme måte som for testamenter etter tidligere al. § 49. Etter den nye arveloven av 2019 fremgår det imidlertid av forarbeidene at *«departementet [går] ikke inn for å videreføre kravet om at vitnene skal være til stede samtidig mens testator underskriver eller vedkjenner seg sin underskrift. Dette følger av at testator ifølge ordlyden skal skrive under dokumentet eller vedkjenne seg underskriften mens vitnene «sammen eller hver for seg» er til stede»*», se Prop. L (2017-2018) s. 298.

Hvorvidt et avtale kan finnes ugyldig som ektepakt, men gyldig som testament er så vidt jeg kan se uavklart, ettersom den nye arveloven nylig har trådt i kraft.

Delkonklusjon: forutsatt at de andre formkravene er møtt, må i utgangspunktet en ektepakt kunne opprettholdes som å tilfredsstille kravene til testament og derav testamentarisk disposisjon.

4.3 Kan ikke opprettholde båtretten hvis resten av innholdet var ugyldig:

Til slutt anfører Peder at hele dokumentet var en enhet, og at man ikke kunne opprettholde båtretten hvis resten av innholdet var ugyldig.

Jeg tolker dette som et spørsmål om båtretten faller bort dersom ektepakten i sin helhet blir funnet ugyldig.

Det følger av § 42 tredje ledd at dersom «reglene i første og annet ledd ikke er fulgt, er testamentet ugyldig».

Ugyldigheten rammer i et slik tilfelle alle de deler av testamentet som omfattes av den. Dette er nytt av arveloven 2019, der Arvelovutvalget og departementet mente at det var bedre med en bestemmelse som henviste til de enkelte reglene som måtte overholdes for at et testament skal være ugyldig, heller de generelle bestemmelsene som fulgte av 1972-loven § 60, se Prop. L (2017-2018) s. 134.

Dette følger også av el. § 54 tredje ledd. Dersom ektepakten skal være gyldig mellom partene og deres arvinger, må formkravene være overholdt. Lødrup og Sverdrup fremhever at dersom formkravene ikke er overholdt blir ektepakten ugyldig, og at det her ikke skjer en «vurdering av ugyldighetens betydning for innholdet, og det er heller ikke slik at vi kan se gjennom fingeren med en «liten» feil, Rt. 1964 s. 856 (...) sik er det også ved testamenter», side 218.

Det synes dermed klart at dersom avtalen finnes ugyldig kan heller ikke båtretten opprettholdes.

Delkonklusjon: båtretten faller bort dersom ektepakten i sin helhet blir funnet ugyldig.

Konklusjon: Båtretten kan i utgangspunktet overdras ved ektepakt, men faller bort dersom formkravene ikke er møtt.